

JURNAL

ПЕНТРЪ РЕШІНДИРЕА ШТИНЦЕЛОР НАТУРАЛЕ ШІ ЕСАКТЕ,

în toate clasele.

Pedigeat

de

Profesor Doktor Izliđ Baran.

№ 43.

(Anul intilă)

Băkareniți.

Noembrie 15, 1856.

Konpindepe: Kafeaoa mi istoria ei. — Kimia mi oieaua. — Komunikăsiți utinijivne niți.

КАФЕАОА ШІ ІСТОРИА ЕІ.

Артиколăз I.

Kafeaoa, aчeastă вьдтърь капе а deve-
nită aksmă zăđ nătrimintă поиларă pentр
săte de milioane de oameni капе esistă ne
гловлă пьminteskă, are mi ea istoria sa, ба
înkă nătemă ziche кь istoria kafelei este zăđ
eko fidelă алă istoriei чivilizațiunei moder-
ne. De aчeea nă este fьră interesă ka mai
'nainte d'a îчene să vorbimă despre kafea,
să zicheмă чева mi despre istoria ei.

Întр'adeвърă nă e destăză ka oameni să
se okъne кь deskriea istoriei реvbелелорă
капе аđ змплăтă лămea кь sănetăză арме-

лорă sîчperoase, semăîndă pretstindena лă-
кръmi mi морцї, чи тревзе să se okъne mi
кь istoria трізмфьрїлорă прогреселорă пачифи-
че mi а invențișniloră фькьтоаре de bine pen-
трă ченэлă зманă în sfera штинцелорă ш'a
арцїлорă. Apoi kafeaoa este zăna dintр'achte
deskoperiți moderne, капе а автă о импор-
танцъ foarte mare pentрă ченэлă зманă mi
istoria ei, este întр'o релățișne intimă кь i-
storia epocii moderne.

PatRIA kafelei este Etionia (în Afrika),
akolo арворэлă de kafea а fostă кьnoskьтă

în totă timpuri mi admirată pentru frumuse-
dea ei, pe kindă calitatea prețioasă asken-
să în boabele saș semințele sale, nu era
cunoscută de nimenea. Nu se știe de sigur
cine a descoperit aceste calități mi prin
ce întâmplare. O tradiție ne povestea din A-
rabia zice: că un Derwish (popul maxome-
tană) a văzut că capra sa totă d'asna dă-
pă ce mîncă din frunzele mi boabele acestă
arboră, se făcea foarte veselă; el a imitat'o,
a mîncată mi elă din fructele acestă arboră
mi ama a descoperit calitățile kafelăi. Al-
ții zic: că un ermită (skinnikă) kape a
căutată felurimi de plante produse de
neadormire (săpe a pstea face rugăciunile
sale de noaptea) a descoperit că, kafea
are această calitate într'ună gradă superioară,
mi de la elă s'a pnsindită cunoștința ka-
lităților aprinzătoare ale kafelăi.

Mai interesată pentru istoria kafelăi
sîntă notițele următoare, kape aș într'insele
ună karakteră istorică: Orașul Aden (în-
tă sină mării Persice) mi Meka, aș fostă
locașie celeră dintii unde s'a vădită kafea;
d'acolo s'a pnsindită această vătăre în to-
ată Arabia fericită, prin zăvălă sa Măfi *Ge-
mal Eddin*, sa Măfi *Dhabhani* mi ală Shei-
kăli (prințul) Chaedeli. Toate acestea s'aș
întimplată în sekulă ală 15-lea, dăpă ce
unii oameni aș vădită pentru întâia dată
planta de kafea kreskindă s'ălată la mar-
șinele okcidentale ale Mării-Romii. Unii aș
pretinsă că vătăra ce a vădită Sheikăli O-
mară, ună kontinuantă că Maxometă, în a-
nă 1258, era kafea; dăpă alții aș zisă că
această vătăre era făcută d'o altă plantă nă-
mită „Kată“ la orientă, mi cclăstră în Bo-
tanikă, kape vătăre e permisă mlată mai
antikă de kă kafea mi esistă mi akămi
în totă Orientă. Dăpă ori kămi, e sigură că
Jemen în Arabia fericită a fostă leagăna
kafelăi. Acolo oamenii aș făcută cea dintii
cunoștință că această plantă kape joakă
akămi ună rolă ama de importantă în lămea
civilizată; d'acolo a începută marșul să
trămfală către Okcidentă. Aici, în cele-
bră oraș Meka, locăli adăpări a mi

de pelerini kape vină acolo pe totă ană
din Orientă săpe a face închinăciunile loră
la Sakră Mămintă ală sa Moxametă; aici
s'a făcută mi celeră dintii kafelăe în Orientă,
kape era totă d'o dată mi otelări pentru
mădămea de pelerini streini de kape acestă
orașă era totă d'asna plină.

Dăpă kafea, îndată dăpă emirea sa, a
răsit o opoziție violentă, ka ori ce inven-
ție mare, ka ori ce noștate importantă,
destinată a face o revoluție mare în so-
cietatea omenească. Deja în ană 1511, e-
sistența kafelăi m'a kafelăloră în Meka, a
fostă atakată, kăci guvernătoră această o-
rașă a răsită pe unii din Derwish (popul)
vădită kafea kăpă în templele loră celeră sa-
kre d'acolo. Apoi fiindă că elă nu kănoștea
înă această vătăre noșă, de aceea a tri-
misă pe vinăci împresă că kafea loră
înaintea ună tribună komășă de Derwish
mi de Medici. În această tribună, Medici aș
deklară că această vătăre noșă e cea mi
kondamnabilă, iar Derwish aș osindă pe cei
vinăci a merce kăpări pe ună mară în
toate zăvăle orașăli (defămară cea mai
mare pentru ună omă de konsiderăție în
Orientă). Pe kindă această s'a formată în Me-
ka, kafea a făcută progresă mari în E-
giptă. Kăci ună Pașă kape rezida atăci în
Cairo, a dată ună dekretă în ană 1535, în
kape a permisă poșăli ka să bea kafea,
mi întreprenăloră ka să deskiză kafelăe.

La 1550, kafea a făcută invăziune în
Konstantinopol m'a începută d'atăci domnia
sa omnipotentă asupra Turăloră unde a p-
masă în pstea sa neinterpretă nă în zioa
de astăzi. Înă kăpă atăci peșinea dom-
niei sale asupra popăloră maxometani, se
întinsese de la Alep mi Damascu nă la
Byzanț. În Alep ună Hakem mi în Damasku
ună ană Schems, aș fostă cei din dintii
în Orientă kape aș deskisă stabilimente ka
acestea ce se nămesă akămi în zăvăle E-
ropene „Kafea-Pestăpante.“ Acolo pe pa-
șări moi nămite divane medea păvălăli orien-
tală delectăndăse că această vătăre neagră
noșă kape înă pe omă la meditașni, mi

orientalul a răsît într'însa o linimte korporalul însorît d'o apatie morală, mi kă este prea konformă kă karakterul mi kă „kefulă“ s'ă, kare jokă ună rolă ama de mare în viața lui.

Nă e dap de mirare kă pândă dăpă che s'ă deskisă kafenele în Konstantinopol, ele aș devenit pânkte centrale, unde oamenii s'ă întinut s'ă kă adă. Apoi în Orient unde niți teatră niți alte lokeri p'ălice nă există, kafenele aș devenit bazarul, b'ăza mi sala kom'entă țălor, unde unii oameni petrekă toată viața lor, merindă a kasă nămai spre a mînka mi a dormi. Este învederat kă astă simlă b'ățăr de kafea, a modifikat toată starea socială a Orientului, adăndă oamenii izolăți pînă akămă p'înă char'em'ile lor, aiponindă'i ună de altă f'ăkîndă din omă așea che elă treșse s'ă fie, adikă o ființă socială kom'unikativă, iară nă izolată.

Klerikul orientul a rek'nosk'ută kă p'indă așeastă im'ortanță socială a kaferei, mi b'ăzîndă kă kafenele aș închență a face o konk'erență perik'loasă temploră divine, în kîtă toată lumea în lokă d'a petreche ore întregi la templă ka pînă akămă, le petrecheaș akămă p'înă kafenele. În șma așestă, Klericul aș cherță de s'ă inkisă kafenele. Dar mi r'ăberulă politikă, a intrat în b'ăncelă d'a se adăna oameni ne la kafenele, mi n'a fostă m'ășmită de așeastă noștate. Kă toate așestea neste p'ândă toți s'ă inkpedință de inoșna adăp'ilor de la kafenele, prekă mi de inoșna kaferei în raportulă s'ăntății. Persek'usivă aș închetă mi kafea din zi în zi k'itira mai m'ăță favoarea p'ălikă.

De la Orient, kafea a venit prin mai m'ăte d'ășm'ări la Okcident. Întiamdată a venit de la Konstantinopol la Venetia, însă nă ka b'ățăr de toate zilele, ci ka o remedie. De akolo șașulă ei s'a întodășă în sekolăle ală 16-lea mi ală 17-lea în Franța mi din Franța în Germania. În așestă timpă kafea era inkă foarte sk'ampă, adikă aproape de cină op'ă mai

sk'ampă de kîtă akămă. De așea nămai che avăți întregindăș kafea în toate zilele, ne kîndă masa četădenilor o vedeaș nămai în zilele de ș'ăb'ătoare, prekă la n'entă s'ă la boteză mi c. l. t.

Este k'riosă a vedea cine-va kîte idei eronate, kîte prek'ădici avășde s'ă formată at'ăni kiară la șnele din r'ăberne în raportulă k'estivă de b'ățmarea kaferei nent'ă s'ăntatea p'ălikă. Ama vedemă kă Landgraful Frederik II de Hessen (1760—83) a prosk'isă kafea din prințipatulă lui s'ă pedeaș de 100 talere ștrăfă mi kiară de inkisoare la temniță nent'ă așea che va bea kafea, s'ă k'ăntă kă kafea aș b'ăște pasă de oameni, mi prin șrmare nă va avea soldăți b'ăni. M'ăte alte r'ăberne niți din Germania de at'ăni s'ă unită la așeastă prosk'ivăne a șnei b'ățără p'ășare kare este înt'ădevășă n'ștrimentulă celă mai p'ăk'ășă, celă mai n'ștrivășă mi totă de o dată celă mai ef'ivășă nent'ă p'ășă, ună n'ștrivășă kare a konk'ivășă m'ăță a im'pedea p'ășindărea neste m'ășără a b'ățăriloră s'ăptăoase, prekă vedemă kă în țările unde oamenii beaș m'ăță kafea, akolo rak'ulă nă prea are k'ăștare, dap n'ștemă zice kă întodășerea kaferei ka o b'ățără p'ășară a inobilită p'ășă f'ăkîndă'i mai șovri, mai morală mi mai demni d'a firă ka nașivășă civilitate mi liberă.

În Parisă, a deskisă nent'ă întia-oraș ună orientulă o kafea în anășă 1649 mi a p'ășită în așeastă întregindere. Doșzevi de ani mai t'ăzișă, în anășă 1669, ună Italiană din Sicilia anășe Procop a deskisă akolo o kafea kare există mi akămă s'ă n'șmipea de „Café Procop.“ Așeastă kafea era s'ășă Ludovikă XIV, lokulă adăp'ii nent'ă toți literatură mi artistă de p'ășivăne. Așeste ștabilimente n'șoi aș p'ășită foarte vine în Parisă, în kîtă s'ășă p'ășășă lui Ludovikă XV a existată în Parisă 600 de kafenele.

În Londonă che dintia kafea s'a deskisă în zilele lui Cromwell; akolo kafea a p'ășită ama ka la Parisă, de mi Anglezii p'ășără în kasele loră mai vine

чеайш. Къ toate ачестеа ми акъмѣ нѣ рѣсе-
ште чине-ва њн Лондонѣ атѣтѣ де мѣлте ми атѣтѣ
де елеганте кафенеле ка њн Парисѣ. Este intere-
santѣ d'a аззи че зиче Macauley челѣ дѣнтиѣш
историкѣ Англезѣ, асѣпра ѡтподзчереѣ кафеlei
ѡн Лондонѣ.

Ънѣ негѣдѣторѣ, зиче елѣ, венѣндѣ дѣн
Ориентѣ, а адѣсѣ къ сине ѡн Лондонѣ овѣче-
иѣлѣ d'a веа кафеа ш'а дескисѣ аколо о ка-
фенеа. Ачестѣ овѣчеиѣш а доѣндѣтѣ ѡн скѣртѣ
тѣмѣш фавоареа пѣвликѣ, ѡнѣ нѣ нѣмаѣ вѣзѣтѣ-
ра кафеlei ѡн сине, чѣ ми комодитатеа d'a
пѣтеа петрече сеара къ пѣциѣ келѣзиалѣ ѡн-
тр'о соѣиетате пѣтѣкѣтѣ ѡнтр'ѣнѣш локѣ пѣвликѣ;
toate ачестеа аѣ фѣкѣтѣ, къ кафенелеле ераѣ
атѣнчѣ преа визитате ѡн Лондонѣ. Фие-каре
омѣ дѣн тоате трептеле соѣиале мерѣеа ѡн тоа-
те зилеле ла кафенеаоа лѣи ѣнде се ѡнѣлнеа къ
аѣсѣтѣ ми ѣнде афла ностѣциѣ, капе ѡлѣ интересаѣ
де мѣлте ори преа мѣлѣтѣ. ѡнѣ ѡнтрепенорѣи
де кафенеле, спре а траѣе ла стабилѣментеле
лорѣ мѣлѣтѣ лѣме, а ѡнтокмѣтѣ аколо трѣвѣне
ѣнде ораторѣи ангажаѣи ѡнтр'адѣнѣш, ѣинеаѣ дѣ-
скѣрѣспѣри пѣвличе деспре дѣферѣте овѣекте пентрѣ
капе попѣлѣлѣ Англезѣ се интереса преа мѣлѣтѣ.
ѡн ачестѣ тѣмѣш ѡн капе пѣтереа пресеѣ пе-
риодиче н'а есѣстатѣ ѡнкѣ, ачестѣ ораторѣи жѣ-
каѣ ѡн кафенеле ролѣлѣ челѣ ѡнпортантѣ ка-
ре жокѣ акъмѣ жѣрналеле ѡн кафенелеле
Еѣропеѣ. Кѣртеа регалѣ нѣ вѣзѣ ачѣаста къ
окѣ фаворавѣли, министрѣлѣ Derby а ѡнчеркатѣ
ми а ѡнкисѣ кафенелеле дѣн Лондонѣ, ѡнѣ
тоѣи оаменѣи де дѣверсе партѣде политиче аѣ
фостѣ немѣлѣциѣи де ачѣсте мѣсѣрѣи, ми а-
рѣтареа де немѣлѣциѣи мѣре аша де комѣ-
нѣ ми де енерѣикѣ, ѡн кѣтѣ рѣверѣлѣ а че-
датѣ ш'а пермисѣ де с'а дескисѣ кафенелеле
дѣн нѣоѣ. Ачѣастѣ ѡнфлѣенѣцѣ маре а кафе-
нелелорѣ ѡн виаѣа Англезилорѣ а рѣмасѣ ми
пѣнѣ акъмѣ о фантѣ рѣмаркавѣлѣ. Ори че

streinѣ kindѣ: къѣста не чине-ва ѡн Лондонѣ,
нѣ ѡнтрѣва ѡн че страдѣ е каса лѣи? ми ѡн
че кафенеа поате сѣ'лѣ рѣсеаскѣ чине-ва? Кѣчѣ
нѣмаѣ ѡн Лондонѣ с'а консерватѣш овѣчеиѣлѣ
ка-оаменѣи d'о старе соѣиалѣ екѣзалѣ, саѣ d'о
месерѣе екѣзалѣ, саѣ ми кѣарѣш оаменѣи капе
се вѣзѣрѣш d'ачѣеаши опѣниѣне ѡн политикѣ саѣ
ѡн рѣлиѣие, сѣ меарѣгѣ тоѣи ла о ачѣеаши кафе-
неа, не kindѣ ѣнѣ streinѣ нѣ е приимѣтѣ аколо.
Лѣтереаѣи мерѣш ѡн кафенеаоа де лѣтереаѣи,
аколо ѣнѣи чѣтескѣ кѣарѣш кѣте о датѣ ѡн-
аѣнѣтеа ѣнѣи пѣвликѣ алесѣ, ѣвраѣеле лорѣ нѣоѣ;
кѣарѣш челевѣрѣлѣ Dryden а чѣитѣш мѣлте
дѣн вѣстѣтеле сале опере ѡн кафенеа, ѡн-
аѣнѣтеа ѣнѣи черкѣш комѣсѣш де корѣфеи
лѣтератѣрѣи Англезе. Дар ачѣстѣ феноменѣш
с'а вѣзѣтѣш ми ѡн Франѣиа ми Цѣрманиа.
Voltaire ми Fontenelle де мѣлте ори с'аѣ
ѡнѣнѣтѣ ѡн „Café Procope“ ми аѣ форматѣш
ѡнпрежѣрѣлѣш лорѣ ѣнѣи черкѣш де а-
скѣлатѣторѣи ми де адмираторѣи. Дар ми
челевѣрѣлѣш философѣш Лаѣбнѣиѣ а мѣрѣсѣ
ѡн тоате зилеле ла Лѣнска (ѣнде а трѣитѣш)
нѣмаѣ ѡнтр'о кафе-неа спре а веа аколо
конверсаѣиѣни философиче къ ачѣи капе
ераѣш демнѣ d'a аскѣлта п'ачѣстѣ ѣениѣш
немѣрѣиторѣш.

Аша дар ѡн Ориентѣ ми ѡн Окѣидентѣ, къ
дрѣнтѣш кѣвѣнтѣш кафенелеле с'аѣ нѣсѣитѣш
„Skoa леле Saniенѣеѣи ми але форматѣриѣи
карактерѣлѣи соѣиалѣ.“ Еатѣ ѣнѣш мѣрактѣл!
ниште воаве верѣзи дѣнтр'ѣнѣш арѣбор
дѣн Аравѣиа ераѣш дѣстѣнате а скѣим-
ва фаѣа соѣиалѣ а ѣманѣиѣциѣи! О
плантѣш стрѣи-нѣ а фѣкѣтѣш ла мѣли-
оане де оаменѣи о револѣциѣне маре
ѡн фелѣлѣш траѣлѣлѣи лорѣ дѣн тоа-
те зилеле, капе ниѣи ѣнѣш потѣнтатѣш
ѡн лѣме н'арѣш фи пѣтѣтѣш а о ѣрма.
Оаре нѣ мѣрѣтеа-зѣ ачѣастѣ
плантѣш ми ефектеле еѣи физиче асѣ-
пра корѣнѣлѣи нострѣш сѣ фи
стѣдиатѣш къ атѣнѣциѣне?
Ачѣаста ва фи сѣвѣектѣлѣш
артѣколѣлѣи алѣ доѣлеа.

KIMIA III BIEAUA.

Артѣколѣлѣш IV.

Ла дѣферѣтеле наѣиѣни капе трѣсѣкѣш ѡн дѣ-
фелѣлѣи нѣстриѣеѣи лорѣ фоарте ѡнпортантѣш.
Италианѣлѣш, Испаниолѣлѣш, Ориенталѣлѣш
дѣн Тѣрѣѣиа

mi Asia mikъ mѣninkъ foarte пѣгинѣ, mi нѣ zioa, чи сеара дѣпѣ сфингитлѣ соарелѣ, пе kindѣ Перманii, Рѣшиi skandinavi mi Англезii mai кѣ seamъ mѣninkъ мѣлтѣ mi нимте лѣкрѣрi foarte сѣвстанциале, прекъмѣ карне mi грѣсime, веаѣ mi вѣтѣрi спиртѣоае, каре pentрѣ клима лорѣ este o неапѣратѣ тревѣингѣ. În Anglia fie-каре мателотѣ din marina regalъ приименте în toate зилеле знѣ пахарѣ кѣ ромѣ; алтментрелеа клима лорѣ чеа рече mi вѣрмоасъ л'арѣ konsoma кѣрiндѣ, дар дакъ флота плеакѣ ла India, мателотii нѣ нѣмай кѣ нѣ май приимескѣ ромѣ, дар mi порцинеа мiнкѣрii este редѣсѣ, кѣчи дакъ арѣ зрma кѣ ачесте мiнкѣрi сѣвстанциале mi кѣ ачесте вѣтѣрi спиртѣоае iнтр'о дѣарѣ аша де калѣ ка India, кѣрiндѣ оаменii с'арѣ fi прѣпѣдитѣ мѣрiндѣ де инфламацинеа фикатлѣ mi челе-л-алте. Asta este негремитѣ mi казза де че зниi din фандаторii религиилорѣ нѣоi în Orientѣ, знде în дѣнере клима е foarte калѣ, а опрiтѣ вѣтѣра лѣкрѣрилорѣ спиртѣоае.

Eatъ кѣмѣ în istoria оаменилорѣ чиркъмстанциеле физиче mi морале каре аѣ инфлатѣ асѣпра десволтѣрѣи лорѣ, сiнтѣ лѣгате знееле кѣ алтеле foarte intimѣ. Оаменii де ла нордѣ, каре аѣ тревѣингѣ де мѣлте нѣтримiнте сѣвстанциале, де bestminte вѣне mi де локѣинге solide супре а пѣтеа ресиста în kontra инфлѣнцелорѣ вѣтѣмѣтоаре mi консѣматоаре але климеi лорѣ челеi ригѣроае, аѣ fostѣ силii а'ми десволта фактѣтѣнеле лорѣ спиритѣале супре а'ми прокъра toate ачесте мизлоаче нечесарii. Astѣ-фелѣ науцинеле нордиче с'аѣ фѣкѣтѣ арпикѣлаторi каре сiнтѣ în stape а се имборѣнii ш'а mi прокъра мiжлоаче де есистендѣ iнтр'ачеастѣ климѣ ревелѣ. Ачесте марi силiнге аѣ fostѣ казза сѣперiorитѣнii лорѣ финале. Din kontra оаменii де ла сѣдѣ аѣ foarte пѣнине тревѣинге де нѣтрименте, де bestminte mi де клѣдирi solide în kontra климеi лорѣ челеi калде. Натѣра чеа voratъ аколо, сингѣрѣ ле прокърѣ toate нечеситѣнеле виедѣи, де ачѣеа омѣлѣ де ла сѣдѣ нефииндѣ силитѣ а iвента чева, н'а фѣкѣтѣ нимикѣ, кѣчи знде лiнсементе казза, лiнсементе mi ефектлѣ. Елѣ а рѣмасѣ

foarte iндѣрѣт în прiвiнга чiвiлизацинеi Lazaronii din Неаполе, прекъмѣ зикѣ зниi, сiнтѣ феричii, fiиндѣ кѣ în totѣ аналѣ н'аѣ тревѣингѣ де касе, черѣлѣ лiмпедѣ е pentрѣ дiншii în totѣ аналѣ аконепiшѣлѣ чѣлѣ май фѣрмосѣ; асемenea н'аѣ тревѣингѣ де bestminte solide, кѣчи prin bestmintеле лорѣ рѣнте нѣнѣтрѣнде знѣ аерѣ рече ка în климеле нордиче; асемenea н'аѣ тревѣингѣ ниѣи д'знѣ дiнеѣ конiосѣ, кѣчи stomakлѣ лорѣ н'аре пофѣтѣ де мiнкаре ка ачѣла аѣ Англезлѣ, де ачѣеа Lazaronii петрекѣ тоатѣ виаца лорѣ iнтр'о „dulce farniente.“ Дар зiтaдi-вѣ în че дѣрпадацине mi мизерие море а адѣсѣ ачѣастѣ „farniente“ май не toate сочiетѣнеле че локѣескѣ în ачѣсте дѣрi феричите але Натѣрѣи. — Нѣ! Де kindѣ Atotнѣтерниклѣ а зисѣ омѣлѣ: „кѣ сѣдоарѣ фѣнгии тале веi мiнка ниѣе,“ де атѣнѣи мѣнка mi сѣдоарѣ с'аѣ фѣкѣтѣ вотежлѣ моралѣ аѣ омѣлѣи сочiалѣ, мѣнка а дѣвенитѣ неидѣсталѣлѣ мѣрiмеi салѣ iндiвiдуале mi нациоанеле.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Пiнѣ акѣмѣ амѣ арѣтатѣ în че модѣ а-зiментеле дѣвинѣ солѣвиле în корпѣлѣ animalѣ, mi iнтрѣ în чиркълацинеа сiнцѣлѣи сѣѣ ка сѣ дѣвие mi еле сiнѣе.

Пiнѣ акѣмѣ, toate ачѣсте прочѣдѣрi е-раѣ simple kimиче: din skrovelъ с'а фѣкѣтѣ захарѣ принтр'о лѣкраре kimикъ; асемenea mi алѣмѣнѣлѣ с'а disolvatѣ în stomakѣ принтр'о лѣкраре kimикъ, mi грѣсimeа с'а фѣкѣтѣ зѣнѣнѣ în intestineле noastре totѣ дѣпѣ знѣ модѣ kimикѣ. Пiнѣ акѣмѣ, ка сѣ зикѣ iнкѣ о датѣ, корпѣлѣ нострѣ seamънѣ к'знѣ лабораторii kimикѣ. Дар toate ачѣстеа нѣ сiнтѣ де ажѣнсѣ а не есплика toate феноменеле виедѣи: кѣчи, дакъ kimia не еспликѣ кѣмѣ din ниѣе саѣ карне сѣ фаче сiнѣе, totѣ нѣ не еспликѣ кѣмѣ din сiнѣе се фаче креерi саѣ плѣминi, mi toate челе-л-алте organe але корпѣлѣи? Ачѣстѣ актѣ финалѣ аѣ нѣтрiпеi корпѣлѣи animalѣ este знѣ актѣ кѣратѣ vitalѣ; kimia нѣ жоакѣ аѣ ниѣи знѣ полѣ. Аѣчи iнчѣне мiстерiалѣ виедѣи. Аѣчи fisiologia негрѣсiндѣ ниѣи

în fizikă, nîni în kimie și fenomenă analogă, a fostă silîtu a boteza achestă procesă prin-tp'șnă kăvîntă noș, mi 'i-a zisă: *asimilațiune*.

Asimilațiune va sî zikă facearea șiăi lăkră analogă kă altă. Kîndă s. e. sîncelă trece prin fikată, atșnă fikatăskoate din sîncelă partîcelă (molekulă) nștrîtîve pe seama lăi mi face dîntp'înselă pșrđî noșî de fikată kare se pșnă în lokșălă țelorđ șzate prin lăkrărea vîdeî. Asemenea mi sîncelă trekîndă prin kreerî, achestă organăskoate dîntp'însă partîcelă nștrîtîve pe seama lăi mi face dîntp'înselă pșrđî noșî de kreerî kare se pșnă în lokșălă țelorđ konsșmate prin lăkrărea vîdeî, mi așă se șrmează la toate organelă korpșălî. Adikă fie-kare organă are în sine o pștere misterioasă, kare face kă elă sîncșrăș îni însșemte niște materîi deosebîte din masa sîncelăi, le atrăge kătre sine mi formează dîntp'înselă pșrđî noșî kare î seamă. Așă dar din karnea de voș țe o mșnînkă akșmă, o parte întpș în fikată mi prodșce vîșălă, o altă parte întpș în masa plămîiloră mi pșșălă aeră, pe kîndă o altă parte dîntp'însă va forma mîine o parte din kreerîi meî, adikă va prodșce ideî rađionabile mi admirabile! țe misteră! dîntp' o mîine moartă, dîntp' o oka de karne s'a fșkștă o materie vie mi încelăantă kare prodșce rîndîrea m'o voîndă lîveră! Șnde e șiă mirakșălă măi mare de kîță ačesta? Kîară kreăđîșnea primitîvă a fîngeloră vîi, nș e șiă mirakșălă măi mare de kîță ačesta kare se repetăză în toate zîlele prin aktăălă nștrîpeî animaloră.

Dar este o țîrkșmștanđă foarte remarkabilă, kă măi la tođî popșlîi, aktelă țelă măi solemnăle ale reliđîșnei loră epăđ însogîte de mînkare saș vșștșră. În paganismă nș s'a șrmată nițî șiă servičîș đîvînă fșră masă komșnă, șnde tođî kredînčîonîi lăăș parte; în kșlătălă lăi Ieova la Israelenîi antîčî, pașarălă benedîkđîșnei șșka șiă polă mare; asemenea mi în Kristianismă. Este întp'adevșră o idee foarte adînkă întpș ačeastă asođiere a kșlătălăi đîvînă kă aktăălă nștrîđîșnîi korpșălî; kăčî, prekșmă amă zîșă

măi șșșă, prin nștrîđîșne, o materie moartă devîne înzestrată de viață. Achestă aktă este atîț de admirabilă mi de șvșlimă, în kîță kă dșpentă kăvîntă pștemă șlă nșmîmă o kreăđîșne đîvînă, de mi este o kreăđîșne de toate zîlele mi neîncetă, de ačea popșlîi antîčî kă sîmđălă loră adînkă în lăkrărele re- liđioase, ađ întokmită ka fie-kare servičîș konsakrată Kreatorălăi lămeî, șă fie însogîț mi d'șnă aktă de nștrîđîșne (mînkare mi vșștșră), par' kă pîntp'ăčeastă voiaș șă apate, kă kredînđa kreăđîșnei lămeî îni rșșemte apșmentăălă eî în nștrîđîșnea korpșălî noștră din toate zîlele, par' kă ađ vșștă șă zikă pîntp'ăčeastă: eăț gloria Kreatorălăi lămeî pe kare adorășmă, kă se manifestă mi pîntp'ăčeste vșkate de mîine kare o mînkăș mi pîntp'ăčestă pașară de vîșă kare îlă vemă, kăčî mi ačesta sîntă niște akte admirabile ale șiăi kreăđîșnîi misterioase nekomprensibile! țe idee adînkă, fîlosofikă!

Bestîțălă Jean Paul, zîce întp'șnă lokă: dakă omăălă apă vșea șă se rîndeaskă vîne la fenomenăălă nștrîpeî korpșălî șă, o șă fie fșanată de niște țîrkșmștanđe kă totăălă kșrioase. S. e. șiă omă vșîndă șă se înkonșoare de toate materîile nștrîtîve treșzînčîoase pentș korpșălă șă în kșpsă d'șnă ană, treșșe șă rșmădeaskă la șiă lokă țelă pșđînă doî sačî de fșînă fie-kare d'o șștă oka, șiă voș kare șă kîntșpeaskă țelă pșđînă 100 oka, afară d'ăčesta m'o rșmadă de lășme mi ç.l.t. Toată ačeastă masă konsiderabilă de materîi nștrîtîve voră fi konsșmate de ačestă omă în kșpsălă șiăi ană, adikă toate voră trece prin korpșălă lăi în tîmșălă ačesta, pe kîndă materia kare kompșne în mîntăălă ačesta korpșălă lăi, neste șiă ană nș se va măi află întp'însălă, va șvșra mi se va pîșîni în toate pșrđîle. Așă dar fie-kare omă poate șă mi fakă obșervăđîșnea șrștoare: Eă kîntșpeskă akșmă 60 de oka, neste șiă ană voîș kîntșpî totă 60 de oka apșoare, dar în intervalăălă ačesta s'a pșfîrată prin korpșălă meă 200 oka fșî- nă, 100 oka karne mi o mđđîme de zarzavășrî, de poame, de așă, de vîșă mi țelă-

а-алте: prin ɣpmare kopɣɣɣɣ meɣ kape ɣɣɣ
bɣɣɣ ɣɣɣ simtɣ akɣmɣ, neste ɣnɣ anɣ saɣ
doi ɣnde va fi, Dɣmnezeɣ! kɣɣi o parte
va sɣɣra ɣn ɣerɣ ɣn formɣ de razɣ (aɣidɣ
karbonikɣ) saɣ ɣn formɣ de aɣɣɣ de aɣɣ, pe
kɣndɣ o aɣɣ parte se va rɣsi ɣn lokɣɣi ɣn-
kɣ maɣ pɣɣɣndɣ poeɣiɣe mi niɣi de kɣmɣ kon-
venabile ka sɣ le pomeneaskɣ aɣiɣ. Prin ɣp-
mare neste ɣnɣ anɣ saɣ doi voiɣ fi ɣnɣ aɣɣ
omɣ kɣ totɣɣɣ skimɣatɣ, kɣɣi din mine kɣm
sɣntɣ akɣmɣ, nɣ va pɣmɣnea atɣnɣi nimikɣ,
mi saɣiɣ de fɣɣnɣ, voɣɣɣ, rɣɣinele mi zarɣa-
vatɣɣile kape le bɣɣɣ akɣmɣ ɣnaintea mea,
astea vorɣ deveni atɣnɣi persoana mea! Va
sɣ zikɣ dakɣ amɣ o imajinaɣiɣne vie, poɣiɣ
sɣ zikɣ: voi saɣiɣlorɣ de fɣɣnɣ, tɣ voɣle mi
voi rɣɣinelorɣ mi kɣɣkanɣlorɣ kape veɣi fi
mɣnkate de mine ɣn aɣɣɣɣ biitorɣ, voi veɣi
ɣnfɣɣɣma pe Ioan (persoana mea) kɣɣre toɣi
amɣiɣi sɣi, kɣɣre toatɣ lɣmea; kɣndɣ amɣiɣi
ɣɣ vorɣ sɣɣɣta, vɣ va sɣɣɣta pe voi, kɣndɣ
soɣietatea ɣi va da onopi mi distinkɣiɣni, le
va da voɣ, kɣɣi voi veɣi skimɣa ɣn Ioan;
kɣndɣ Ioan va medita, voi kɣɣkanɣlorɣ deve-
niɣi kɣeepi, veɣi prodɣɣe ideɣle ɣele adɣnɣi,
iap kɣndɣ Ioan va simɣi simɣiɣi delikate, tɣ
sakɣle de fɣɣnɣ kape veɣi deveni inima lɣi,
veɣi simɣi aɣeste simɣiɣi novile mi poeɣiɣe,
mi Ioan tɣsta de akɣmɣ va deveni atɣnɣi ne-
vɣzɣtɣ. Dar amɣiɣi lɣi mi toatɣ lɣmea kɣm
nɣ va simɣi aɣeastɣ skamatopie kɣ Ioan, a-
mikɣɣɣ lorɣ de akɣmɣ, s'a fɣkɣtɣ nevɣ-
zɣtɣ, mi lokɣɣɣ lɣi s'a vɣɣɣnɣatɣ ɣnɣ voɣ, rɣ-
ɣni, kɣɣkanɣ, saɣi de fɣɣnɣ mi vɣtoiaɣne de
vinɣ? Noi pɣsɣɣndemɣ, nimenea n'a simɣiɣtɣ
aɣeastɣ skamatopie, fiindɣ kɣ nɣ s'a fɣkɣtɣ
ɣndatɣ, ɣi ɣnɣetɣ, ɣnɣetɣ, ɣn kɣtɣ aɣeastɣ skim-
vare pɣadɣalɣ a skɣnɣatɣ din observaɣiɣnea
ɣelorɣ-l-ajɣi. Istoria Elenɣlorɣ antiɣi ne dɣ
ɣnɣ esemɣlɣ fɣpanantɣ d'o asemenea skamato-
pie pɣadɣalɣ mi nesimɣiɣtɣ. Era o leɣe la
Atenienzi ka ɣn toɣi aniɣ tɣeɣzia sɣ adɣkɣ da-
pɣɣi ɣnei divinitɣiɣi ɣn insɣla Delos, ɣnsɣ nɣ-
maɣ pe o kopavie xotɣɣiɣtɣ mi nɣ pe aɣta.
ɣe aɣ fɣkɣtɣ ei ka astɣ kopavie de la De-
los ka sɣ nɣ se striɣe niɣi o datɣ? Kɣndɣ
aɣ vɣzɣtɣ kɣ o skindɣɣɣ s'a stɣikatɣ, aɣ sko-

s'o mi a pɣsɣ aɣta nɣoɣ ɣn lokɣɣi; neste ɣnɣ
anɣ aɣ penetatɣ aɣeastɣ operaɣiɣne, mi ama
aɣ ɣpmatɣ totɣ mepeɣ skogɣndɣ skindɣɣile
beki mi pɣsɣndɣ nɣoi ɣn lokɣɣɣ lorɣ, mi astɣ-
felɣ kopavie de la Delos a pɣmasɣ vɣnɣ mi
a esistatɣ mi de ani. Dar dɣpɣ mi de ani
a pɣmasɣ ɣn kopavie aɣeastɣ vɣ'o skindɣɣɣ
din ɣele dintiɣ? Niɣi ɣna! kɣɣi toate s'aɣ
skosɣ de la dɣnsa ɣn kɣɣsɣɣɣ sekoledorɣ, mi
fiindɣ kɣ nɣ s'aɣ skosɣ toate o datɣ, ɣi ɣna
dɣpɣ aɣta, de aɣeaa kopavie de la Delos a pɣ-
masɣ nemɣpitoare, mi identitatea fiingei sale
nɣ s'a ɣntɣeɣntɣ. Fie-kape omɣ este o ase-
menea kopavie ka ɣea de la Delos. Dar nɣ
nɣmaɣ omɣlɣ, ɣi opi ɣe fiingɣ ɣnsɣfleditɣ
mi opi ɣe veɣetalɣ kape esistɣ mi kɣeɣte
prin nɣstriɣiɣne, seamɣnɣ aɣestei kopɣɣi de
la Delos. Adikɣ prin fenomenɣlɣ nɣstriɣiɣnei,
kopɣɣɣ lorɣ se pɣnoemte pe totɣ minɣtɣɣɣ,
o parte veke se dɣɣe mi aɣta nɣoɣ se pɣne
ɣn lokɣɣi, mi kɣ toate aɣestea, identitatea fi-
ingei lorɣ individɣale nɣ sɣfepɣ nimikɣ la
aɣeste skimɣɣɣi neɣntɣeɣntɣ, mi fiindɣ kɣ
sɣntɣ neɣntɣeɣntɣ mi pɣadɣle, de aɣeaa sɣntɣ
ɣnbizibile.

ɣnɣ fisiologɣ ɣermanɣ s'a ɣnsɣɣatɣ mi
s'a ɣntɣmɣlatɣ sɣ ia o nebastɣ foapte pea; ɣn-
tɣ'o zi se pɣmɣpea eɣɣ la ɣnɣ amikɣ de a-
ɣeastɣ soaptɣ pea; aɣesta pɣsɣɣnde: voi fi-
siologɣistɣlorɣ zɣɣeɣi kɣ ɣn kɣɣsɣ de maɣte
ani omɣlɣ se skimɣɣ kɣ totɣɣɣ. Ama dar
konsolɣ-te mi tɣ amɣe, pɣvɣɣ maute ani, a-
tɣnɣi veɣi avea o aɣɣ nebastɣ. Ama este, pɣ-
sɣɣnde fisiologɣlɣ ɣntɣistatɣ, dar ɣe folosɣ?
aɣea nebastɣ nɣoɣ dɣpɣ maute ani, nɣ va fi
maɣ vɣnɣ de kɣtɣ aɣeastɣ de akɣmɣ, fiindɣ
kɣ aɣea nebastɣ nɣoɣ va moɣteni toatɣ pɣɣ-
tatea aɣestei de akɣmɣ.

Sɣpmanɣlɣ fisiologɣ a avɣtɣ dɣpentate,
kɣɣi identitatea fiingei individɣale nɣ se skimɣɣ.

Pɣnɣ la oare-kape pɣadɣ, alimentele
kape omɣlɣ le mɣnɣnkɣ, poate sɣ ɣnfɣzeze asɣ-
pɣa skimɣɣɣiɣi karakterɣlɣ mi kɣapɣ a inte-
liɣenɣei sale. S. e. poɣɣlɣi kape mɣnɣnkɣ
karne, aɣ ɣn ɣeneralɣ o fiɣe maɣ ɣste de
kɣtɣ aɣeia kape mɣnɣnkɣ veɣetalɣ. Oamenii
kape aɣ obɣiɣeɣ a vea mɣlte vɣɣtɣɣi snɣp-

твоасе, інделенчізnea лорѣ се слѣвеште преа мэлѣ ши девинѣ ін сфирмитѣ стѣнизи, прексм зиче проверѣлѣ: „крееріи лорѣ с'аѣ інекатѣ ін ракіѣ.“ Інст тоате ачесте инфрінге нѣ атинѣ нічі о датѣ идентитатеа фиингеі индивідуале каре рѣміне статорникѣ ін мижлокѣлѣ ачесторѣ skimѣтѣри че се факѣ ін тоате зилеле імпрежѣрѣлѣ еі.

Токнаі ачестѣ статорніче ши ачестѣ идентитате а фиингеі индивідуале есте чіркѣм-станда чеа маі адміранілт ін есисенда фиинделорѣ органіче. Ачеста не аратѣ сѣперіоритатеа идеі асѣпра матеріеі. Матеріа се skimѣтѣрѣ ін тотѣ минѣтѣлѣ, не кіндѣ идеа нічі о датѣ. Дакѣ корпѣлѣ меѣ ін опі че минѣтѣ девіне ачлѣлѣ, каре есте нѣстереа ачѣа че'ші інсѣшеште партічелеле нѣоі че інтрѣ ін корпѣ ши ле асимілачѣ? чіне фаче ачѣаста? Нѣ корпѣлѣ трекѣторѣ, чі ініма саѣ сѣфлетѣлѣ статорникѣ ши не skimѣтѣтѣ. Еатѣ нечѣрїеа сѣфлетѣлѣ проватѣ ши ін віаѣа ачѣаста! Идеа фиингеі меле есте кондѣкторѣлѣ несепаравіаѣ де міне ін тотѣ кѣрѣлѣ есисінгеі меле теpestpe. Дін конілтѣрїа чеа маі фраѣетѣ піпѣ ла мормінтѣ, сѣфлетѣлѣ меѣ персоналѣ, саѣ персоана меа моралѣ рѣміне тотѣ ачѣа. Еа іші інсѣшеште тоате матерїіае конвенавїае дін каре еа поате сѣ'ші клѣдеаскѣ корпѣлѣ ши формеаѣ дінтр'інсчеле тоате органеле ачѣстїі корпѣ, каре есте інстрѣментѣлѣ еі нечѣсарїѣ, спре а manifesta віаѣа еі сѣфлѣтеаскѣ; ле дѣ-

рїмѣ несте кїтѣ-ва тїмнѣ ши ле констѣрїаѣлѣ дін ноѣ дін ачѣе матерїї, дап тотѣ дѣпѣ ачѣстѣ тїнѣ саѣ идеалѣ хотѣрїтѣ. Сѣфлетѣлѣ меѣ дін сачїї де фїнѣтѣ фаче креерї, дап тотѣ д'аѣ-на креерїї де омѣ, креерїї меї индивідуалї кѣ тоате кѣвалїтѣлїе інтелектѣале ліїїте де сѣфлетѣлѣ меѣ. Кіндѣ амѣ мїнкатѣ креерї де віцелѣ, сѣфлетѣлѣ меѣ і-а skimѣтѣтѣ ін креерї де омѣ, нѣ кѣм м'а інкїнсітѣ ачѣлѣ Перманѣ каре а венїтѣ інтр'о прїмѣварѣ ачїї ін дѣрѣ ши дїндѣї ін тоате зилеле сѣ мѣнїнчѣ кѣпѣтїїні де мїеї, елѣ а стїратѣ кѣ снаїмѣ: „мі се паре кѣ канѣлѣ меѣ а девенїтѣ о кѣпѣтїїнѣ де мїеї.“

Оаре н'авемѣ дѣнтате ка сѣ зичемѣ кѣ фїе-каре фиингеі органїкѣ есте о фиингеі креа-тоаре? кѣчї еа сїнѣрѣ іші крееаѣлѣ корпѣлѣ еі. Ної оаменїї, маї кѣ сеамѣ, сїнтемѣ креа-торїї нострї. Сѣфлетѣлѣ нострѣ, о разѣ дїві-нѣ, емїтѣ дін лѣміна креа-тоаре а Атотѣ-нѣстер-нікѣлї, продѣчѣ ін опі че минѣтѣ опера чеа маї адміранілт че есїстѣ ін Дїверсѣ; адїкѣ знѣ корпѣлѣ зманѣ ін тоате перфектізnea са!

Еатѣ режѣлателе че аѣ продѣсѣ знееле обсервацїїні деспре кїміе ши віаѣтѣ; лекторѣл поате акѣмѣ сѣ'ші імаѣїне че фрѣмѣсѣдї марї треѣе сѣ стѣрѣлѣчѣаскѣ ін нѣзнтѣрѣлѣ темпѣлѣлї шїїнгеї, дакѣ стїндѣ нѣмаї не праѣлѣ зшїї, амѣ афлатѣ атїтеа лѣкрѣрї ін-стрѣктивѣ ши фрѣмоасе!

КОМѢНИКАЦІОНІ ШТИНЦІФІЧЕ МІЧІ.

Плоаеа де пѣчїоасѣ. Газетеле аѣ поменїтѣ де зпѣзї кѣ ін департаментѣлѣ Гарона сѣперіорѣ, а кѣзѣтѣ о плоае де пѣчїоасѣ, спре снаїма тѣтѣлорѣ; інст знѣ асемenea феномене метеорологїкѣ, н'аре ін сїне нічі о казѣ де снаїмѣ кіндѣ се інтїмїлѣ, фїндѣ знѣ феноменѣ фоарте натѣралѣ, кѣчї провіне дін поленѣлѣ галбенѣ алѣ зпорѣ флорї не каре вінтѣлѣ ілѣ рїдїкѣ ши'лѣ транспоартѣ сѣсѣ ін аерѣ, грѣмѣдїндѣ аколо кѣтїмї марї де ачѣастѣ пѣлѣре галбенѣ, апої кіндѣ плоѣ, кадѣ імпрезѣтѣ кѣ нїкѣ-тѣрїе де плоае не пѣмїнтѣ ши продѣчѣ о плоае гал-бенѣ ка де пѣчїоасѣ. Ла о плоае де пѣчїоасѣ че а

кѣзѣтѣ інаїнте кѣ кїпї-ва ані ін Копенхара, аѣ чер-четатѣ ши аѣ рѣсїтѣ кѣ е продѣсѣтѣ дін поленѣлѣ гал-бенѣ провенїтѣ дінтр'знѣ фелѣ де молїтѣлѣ нѣмїтѣ Pi-nus Sylvestris. Ачѣ-датѣ о копавїе мерїндѣ не о-чѣанѣ ши афїндѣсѣ сѣте де мїле деографїче депѣр-татѣ де контїнентѣ, індатѣ с'а вѣзѣтѣ атїнѣлѣ д'о плоае галбенѣ ка де пѣчїоасѣ, осменїї корѣвїеї с'аѣ спѣ-рїатѣ, дап кѣнїтанѣлѣ а черчетатѣ віне м'а рѣсїтѣ кѣ нїкѣтѣрїе де плоае ераѣ вѣнїсїте галбене дін казѣа зпорѣ флорї мїчї галбенї провенїцї дінтр'о плоае нѣмїтѣ Scolopendra phosphorea.